

UUSI TESTAMENTTI REFORMAATION JUHLAVUOTENA

Kuudes katsaus 15.10.2017 Tuiran kirkossa

Jerusalem ja Rooma

Hyvä uutinen etenee Rooman kaupunkiin asti

38	18.-22.9.	Luukas	10-18
39	25.-29.9.		19-24
40	2.-6.10.	Apostolien teot	1-7
41	9.-13.10.		8-14
42	16.-20.10.		15-19
43	23.-27.10.		20-28

Jumalan viholliset kukistuvat

44	30.10.-3.11.	Ilmestyskirja	1-5
45	6.-10.11.		6-11
46	13.-17.11.		12-16

Suullinen sanoma kiinteytyy kirjoituksiksi

Jeesuksen opetuslapset veivät eteenpäin sanomaa Jumalan voidellusta, Jeesuksesta. Ne jotka ottivat sen vastaan, tunsivat yhteenkuuluvuutta, mutta he pysyivät juutalaisen seurakunnan jäseninä. He kertoivat toisille, mitä Jeesus oli sanonut, ja näitä opetuksia kirjoitettiin muistiin lyhyesti. Kaikkein parhaiten tunnettiin se Jeesuksen sanojen yhdistelmä, jonka kokoajaksi mainittiin Matteus. Myös Tuomaan nimissä kulkeva Jeesuksen sanojen kokoelma tunnetaan. Sitä ei otettu Uuteen testamenttiin.

Ensimmäiset opetuslapset tunsivat henkilökohtaisesti Jeesuksen, ja hän oli tullut tutuksi monille muillekin aikalaisilleen. Kun sanoma eteni, ja nouseva polvi tunsu Jeesuksen vain toisten välityksellä, Jeesuksen opetuksiin alettiin liittää kuvauksia ja kertomuksia hänestä itsestään. Erityisen tärkeäksi tämä tuli, kun hyvä sanoma levisi aina kauemmaksi Jeesuksen elinympäristöstä. Sitä alettiin julistaa myös kreikaksi eikä enää vain Jeesuksen äidinkielellä arameaksi. Itse sanoma sai kreikkalaisen nimen *eu angelion*, evankeliumi eli hyvä sanoma, ja se siirtyi moniin kieliin, muun muassa suomeen. Seurakunnan viikoittaisissa kokoontumisissa tämä sanoma eli evankeliumi sai keskeisen aseman niin kuin Mooseksen kirjat eli Laki juutalaisten synagogassa.

Lain ja evankeliumin välinen jännite Paavalin kirjeissä voidaan nyvin ymmärtää. Paavalin perustamissa seurakunnissa ei kannattanut lukea juutalaisten Lakia, koska Paavalin sanoma kohdistui kaikkien kansojen jäseniin eikä vain juutalaisiin. Kun Lain asemesta toistettiin hyvää sanomaa, joka liittyi Jeesukseen eli evankeliumia, Paavalin vastustajat syyttivät Paavalia siitä, että hän oli hylännyt Lain. Paavali vastasi näihin syytöksiin korostamalla, että Laki kuuluu vain juutalaisille, mutta Jumalan voideltu johtaa ja hallitsee sekä juutalaisia että muita ihmisiä.

Paavalin työtoveri Luukas otti tärkeän askeleen eteenpäin, kun hän käytti hyväkseen aikaisempia kirjoituksia ja laati kaksiosaisen teoksen. Siinä hän kuvaa Jumalan pelastushistorian ensimmäisen ihmisen luomisesta omaan aikaansa asti. Luukkaan kertomus etenee siihen saakka, kun hyvän uutisen lähettiläs Paavali tuo sanoman keisarikunnan pääkaupunkiin Roomaan. Kun paikallinen juutalainen seurakunta on siellä torjunut hänet, Paavali levittää Jumalan valtakunnan viestiä yli

kansallisten rajojen. Kun luetaan Evankeliumi Luukkaan mukaan ja Apostolien teot, hahmottuu pitkä kertomus. Se alkaa ensimmäisen ihmisen sukuluettelosta ja johtaa Jeesuksen kautta Paavaliin, joka julistaa keisarikunnan pääkaupungissa Roomassa hyvää sanomaa Jumalan pelastustesteista kaikille kansoille.

Luukkaan kertomuksen molemmat osat on omistettu Teofilokselle. Tästä henkilöstä tiedämme vain, että Luukas puhuttelee häntä kunnioittavasti. Evankeliumi Luukkaan mukaan ja Apostolien teot muodostavat yhdessä voimakkaan puolustuspuheen, joka todistaa, että Paavali on kääntymyksensä jälkeen noudattanut saamaansa jumalallista kutsumusta johdonmukaisesti. Usein on arveltu, että Paavali tarvitsi tällaista puolustusta roomalaisten viranomaisten edessä. Hänelle oli kuitenkin kertynyt niin paljon voimakkaita vastustajia sekä juutalaisten että Jeesuksen seuraajien joukossa, että hän tarvitsi ymmärtäjiä ja ystäviä näilläkin suunnilla.

Kirkkohistorian isä Eusebios toimi piispana samassa Kesarean kaupungissa, missä melkein kolmesataa vuotta aikaisemmin Paavalia oli pidetty vankina, ennen kuin tämä lähetettiin Roomaan keisarin tuomioistuimen eteen. Eusebioksen elinaikana tapahtui suuri muutos Rooman keisarikunnassa. Hänen nuoruudessaan kristittyjä vielä vainottiin, mutta ennen kuin hän kuoli noin vuonna 340, vainot olivat päättyneet, ja keisariperheessä tunnustettiin kristillistä uskoa, ja kirkko oli saanut turvallisen aseman Rooman keisarikunnassa.

Eusebios on säilyttänyt perimätietoa Uuden testamentin kokoelman muotoutumisesta. Uuden testamentin kirjojen synnystä kertoessaan Eusebios vetoaa vanhoihin seurakunnan opettajiin. Hänelle tarjoutui Kesareassa ainutlaatuinen mahdollisuus tutkia kirkkohistoriaa, sillä maineikas aleksandrialainen teologi Origenes oli aikoinaan muuttanut Kesareaan ja jättänyt jälkeensä hyvän kirjastonsa. Origenes oli säilyttänyt Vähässä-Aasiassa piispana toimineen Papiiaan tietoja, jotka tämä oli kirjannut noin vuonna 130–140. Papias taas oli tavannut henkilöitä, jotka olivat eläneet samaan aikaan apostolien kanssa. Papiiaan lähteisiin kuului Efeson seurakunnan vanhin eli presbyteeri Johannes. Jotkut tutkijat ovat arvelleet, että tämä tarkoittaa apostoli Johannesta, joka vaikutti Efesoksessa ensimmäisen vuosisadan lopulla, mutta toiset tutkijat pitävät näitä kahta eri henkilöinä. Kun Eusebios ilmoittaa lähteikseen Origeneen, Papiiaan ja Johanneksen, hän vakuuttaa näin Kirkkohistoriassa, että hän on saanut luotettavilta välikäsiltä tietonsa alkuseurakunnan elämästä, myös evankeliumikirjojen kirjoittajista.

Raamatun kohtien tarkka merkitseminen

Nykyisin käytetty Raamatun jako lukuihin vakiintui 1200-luvulla, ja vasta 1500-luvulla numeroitiin jakeetkin. Raamatun kohtien tarkka merkitseminen ei palvellut vain hartauselämää. Kun eri tahoilla käytössä oleviin Raamattuihin merkittiin samalla tavalla luvut ja jakeet, pystyttiin osoittamaan, miten oma oppi perustui Raamattuun. Samalla voitiin uskonnollisissa väittelyissä entistä helpommin kaivaa Raamatun rikkaasta varastosta aseita ja ammuksia kiistakumppanin kukistamiseksi.

Kun luetaan yksittäisiä Raamatun kohtia, jakeiden jälkeen merkityt viittaukset toisiin Raamatun jakeisiin auttavat niiden sanoman hahmottamista. Eri käännöksiin on otettu osin eri viittauksia, mutta jotkut ovat säilyneet monien sukupolvien ajan. Viime vuosisadalla tuli yleiseksi tapa merkitä myös, miten jaetta laajemmat kokonaisuudet vastaavat toisiaan. Jokaisessa luvussa on vuoden 1938 suomennoksessa yksittäisten kappaleiden edelle ja vuoden 1992 suomennoksessa kappaleen ensimmäisen jakeen jälkeen merkitty, mitkä kohdat muissa evankeliumikirjoissa puhuvat samasta asiasta. Tämä osoittaa havainnollisesti, mitä yhteistä aineistoa kuuluu evankeliumeihin Matteuksen, Markuksen, Luukkaan ja Johanneksen mukaan, mikä on yhteistä vain kahdelle tai kolmelle neljästä ja mitä vain yksi evankelista on välittänyt meille. Vertailut auttavat koko Uuden testamentin sanoman vastaanottamista ja

yksittäisten kirjojen viestin käsittämistä. Kullakin kirjalla ja kirjoittajalla on oma yksilöllinen luonteensa, mutta ne täydentävät toinen toistaan.

Esimerkiksi Evankeliumissa Luukkaan mukaan kuudennessa ja seitsemännessä luvussa näkyy, että joistakin tapahtumista kertovat kaikki neljä evankelistaa Johannesta myöten, mutta monista vain Matteus, Markus ja Luukas. Jeesuksen puheita toistavat yleensä vain Matteus ja Luukas. Välillä Luukas kertoo sellaista, mitä emme löydä keneltäkään muulta.

Evankeliumit Markuksen, Matteuksen ja Luukkaan mukaan eli synoptikot

Matteuksen, Markuksen ja Luukkaan evankeliumikirjoja kutsutaan yhdessä synoptisiksi ja sekä kirjoituksia että niiden tekijöitä synoptikoiksi. Tämä sana viittaa siihen, että nämä kolme tarkastelevat Jeesuksen vaiheita samasta näkökulmasta (sama ”optiikka”). Niitä voidaan kutsua myös samankaltaisiksi, erotukseksi neljänestä eli Evankeliumista Johanneksen mukaan, joka kertoo Jeesuksesta eri näkökulmasta ja eri tavalla.

Presbyteeri Johannes kertoi Papiiaan mukaan, että Markus ei esittänyt asioita aikajärjestyksessä. Tämä näkyy selvästi Evankeliumissa Markuksen mukaan, sillä siinä on alkupuolella esitetty tapahtumia Galileassa ja loppupuolella tapahtumia Jerusalemissa. Kertomuksia yhdisteltäessä on siis kiinnitetty enemmän huomiota siihen, mihin seutuun kukin tapahtuma liittyy kuin tapahtumien aikajärjestykseen. Matteus ja Luukas noudattavat Markuksen jäsentelyä.

Papias antaa hyvän selityksen, miksi Jeesuksen matkakumppanin opetuslapsi Matteuksen nimissä kulkevassa evankeliumissa ei ole korjattu tapahtumien aikajärjestyksestä. Hänen mukaansa apostoli Matteus kirjoitti Jeesuksen sanoja, ja muut käänsivät ja selittivät näitä. Tämän mukaan voisi sanoa, että Evankeliumi Matteuksen mukaan on Markuksen uusittu ja laajennettu painos, joka on nimetty Matteuksen mukaan, koska se sisältää aineksia Matteuksen tallentamasta Jeesuksen sanojen kokoelmasta. On ajateltu, että tullimies Matteus eli Leevi oli tottunut luetteloimaan tullin kautta kulkevia tavaroita ja niin hän luontevasti luetteloi Jeesuksen sanoja: ketkä ovat autuaita, miten kymmentä käskyä pitää soveltaa, vertauksia ja niin edelleen. Vuorisaarnassa tutustumme Jeesuksen tärkeimpiin opetuksiin, ja muita hänen sanojaan on liitetty Markuksen esittämään runkoon eri kohtiin kertovaa aineistoa. Näin on valmistunut Evankeliumi Matteuksen mukaan, jota on pidetty ”pääevankeliumina” ja joka on saanut kunniaapaikan Uuden testamentin ensimmäisenä kirjana.

Luukas sanoo aivan evankeliumikirjansa alussa tuntevansa useitakin kirjoituksia, joiden perusteella hän on kirjoittanut omaansa. Näillä hän saattaa tarkoittaa meille tuttua Evankeliumia Markuksen mukaan sekä Evankeliumia Matteuksen mukaan tai ainakin Matteuksen laatimaa Jeesuksen puheiden kokoelmaa.

Neljälle evankelistalle yhteinen aineisto

Matteuksen, Markuksen, Luukkaan ja Johanneksen yhteisessä aineistossa hahmottuvat tärkeimmät Jeesukseen liittyvät tapahtumat Jordanilta Golgatalle. Jordanin kastapaikassa Jumala tunnustaa Jeesuksen lähtevän toimimaan Pyhän Hengen valtuuttamana. Kaikkien neljän mukaan Johannes Kastaja todistaa valmistaneensa tien Jeesukselle. Jordanilta Jeesus lähtee täyttämään kutsumustaan.

Jeesus kutsuu opetuslapsikseen Pietarin ja muita galilealaisia. Hän toimii Galileassa ja parantaa sairaita, tekee ihmeitä ja opettaa, mutta huomaa, miten monet eivät ota hänen sanomaansa vastaan. Kansan uskonnollisissa johtajissa herättää pahennusta se, että hän julistaa syntien anteeksiantamusta ja tulkitsee sapattia koskevia rajoituksia toisin kuin fariseukset ja muut Lain pyhyiden vaalijat. Monet tuttavat väheksyvät häntä. Jeesus jatkaa kuitenkin opettamista ja sairaiden parantamista. Eräs

nainen herättää hämminkiä voitelemalla aterian aikana Jeesuksen jalat. Tuhansittain ihmisiä kokoontuu Galileassa kuulemaan Jeesusta, ja viisituhatta miestä tulee ravituiksi sanalla ja leivällä.

Kaikki evankelistat kohdistavat erityistä huomiota Jeesukseen Jerusalemin pääsiäisjuhlilla. Kun hän tulee kaupunkiin pääsiäisjuhlille, hän pyrkii puhdistamaan temppelin uskonnollisen elämän keskukseksi ja häätää rahanvaihtajia ja kaupustelijoita temppelin tiloista. Jeesus tähdentää sitä, että hänen on seurattava kutsumustaan, ja hän valmistaa seuraajiaankin epäitsekkyuden tielle kokemaan vastoinkäymisiä ja vainoa. Varsinkin Pietari lupaa pysyä kaiken uhalla mestarinsa rinnalla, mutta Jeesus ennustaa jo etukäteen myös Pietarin luopuvan.

Viimeisen yhteisen aterian jälkeen Jeesus lähtee opetuslapsineen Öljymäelle, missä galilealaiset usein yöpyivät pääsiäisjuhlilla. Juudas, joka kuuluu Jeesuksen lähimpiin opetuslapsiin, paljastaa Jeesuksen vihollisille tämän olinpaikan. Nämä ottavat hänet kiinni, ja lyhyen kahakan jälkeen hänet viedään vangittuna juutalaisten johtajien luo. Näiden edessä hän ei kiellä olevansa Jumalan Poika. Juutalaisten johtajat lähettävät hänet edelleen maaherra Pilatuksen tuomittavaksi. Maaherra langettaa vastahakoisesti kuolemantuomion Jeesukselle, joka naulitaan ristille kahden muun teloitettavan kanssa. Hänet tuomitaan juutalaisten kuninkaana kapinasta roomalaista valtaa vastaan.

Korkea-arvoinen Joosef Arimatealainen, joka myös on kuulunut Jeesuksen opetuslapsiin, huolehtii Jeesuksen hautaamisesta läheiseen puutarhaan nopeasti perjantaina ennen auringon laskua ja sapatin alkua. Kun Magdalan Maria menee sapatin jälkeen sunnuntaiamuna haudalle, hän näkee haudan avatuksi. Hän rientää opetuslasten luo kertomaan uutista, ja Pietari lähtee toisen opetuslapsen kanssa hadalle. He näkevät haudan tyhjäksi ja lähtevät pois. Magdalan Maria jää vielä haudalle. Hän näkee kaksi enkeliä ja Jeesuksen itsensä ja Marian kautta lähtee opetuslapsille viesti ylösnousemuksesta.

Tämä kertomus tuntuu hyvin tutulta. Ovathan sen kertoneet samalla tavalla kaikki neljä evankelistaa. Evankeliumi Markuksen muodostaa kuin rungon, johon muut ovat liittäneet omat lisänsä.

Markukselle, Matteukselle ja Luukkaalle yhteinen aineisto

Siinä aineistossa, jonka kolme synoptista evankelistaa esittävät, kohtaamme monta hyvin tuttua tapausta, jotka kuitenkin puuttuvat evankeliumista Johanneksen mukaan. Kaikkien kolmen muun evankelistan mukaan Jeesus joutuu kasteen jälkeen kiusauksiin erämaassa, hän kutsuu sen jälkeen Galileassa kalastajia opetuslapsikseen tehdäkseen heistä ihmisten kalastajia. Monta sairaan parantumista kuvataan tarkoin. Jollakin kerralla parantamiseen liittyy julistus syntien anteeksiannosta. Jeesus lähettää 12 opetuslasta edustajinaan ja antaa heille laajat valtuudet. Kun Jeesus ylittää opetuslastensa kanssa veneellä Galileanjärveä, nousee myrsky, mutta Jeesus tyynnyttää sen sanan voimalla. Hän kirkastuu lähimpien opetuslastensa edessä vuorella, jossa hän kohtaa Mooseksen ja Elian. Tämän jälkeen Jeesus alkaa valmistaa seuraajiaan edessä olevaan kärsimyksen tiehen ja kuolemaansa. Heidän tulee varautua siihen, että hekin joutuvat kantamaan kukin ristiään, kun he lähtevät seuraamaan häntä. Jeesus lupaa kestää ihmisten pilkan, mutta varoittaa ketään pilkkaamasta Pyhää Henkeä.

Kaikki kolme evankelistaa kertovat yhdenmukaisesti Jeesuksen opetuksia. Avioliitto miehen ja vaimon välillä on tarkoitettu elinikäiseksi. Lapsi sopii aikuisille malliksi. Johtajan tulee palvella joukkoaan, ja ihmisten silmissä viimeiset tulevat Jumalan edessä ensimmäisiksi. Omaisuus estää rikasta seuraamasta Jumalaa. Niin kuin suolan tulee säilyttää makunsa ja lampun tulee valaista ympäristöään, samalla tavalla opetuslasten tulee vaikuttaa ympäristöönsä. Jumalan sana kasvaa hyvää satoa vain harvojen ihmisten elämässä, mutta Jumalan valtakunta kehittyy kuin pienen

pienestä sinapinsiemenestä nouseva suuri kasvi. Markus ja Luukas puhuvatkin paljon Jumalan valtakunnasta; Matteus tarkoittaa samaa, kun hän puhuu taivasten valtakunnasta.

Evankeliumissa Matteuksen, Markuksen ja Luukkaan mukaan kerrotaan Jeesuksen viimeisestä ateriasta opetuslastensa kanssa samaan tapaan kuin Paavalin Ensimmäisessä kirjeessä korinttilaisille. Jeesuksen rukoukamppailun Getsemanessa kuvaavat vain Matteus, Markus ja Luukas. He myös lopettavat kirjoituksensa Jeesuksen taivaaseenastumiseen. Vanhin Markuksen käsikirjoitus päättyy ylösnousemukseen, mutta on säilynyt myös vaihtoehtoisia lopetuksia, joissa kerrotaan Jeesuksen taivaaseen astumisesta samaan tapaan kuin Matteuksella ja Luukkaalla.

Matteukselle ja Luukkaalle yhteinen aineisto

Kaikki kolme samankaltaista evankeliumia muistuttavat rakenteeltaan ja kerronnaltaan toisiaan, mutta kaksi niistä, nimittäin Evankeliumi Matteuksen ja Evankeliumin Luukkaan mukaan, sisältävät lisäksi paljon yhteistä puheaineistoa. Esimerkiksi Kenttäsaarna Evankeliumissa Luukkaan mukaan muistuttaa Matteuksen Vuorisaarna. Tästä syystä arvellaan, että Matteus ja Luukas ovat käyttäneet samaa Jeesuksen puheiden kokoelmaa tai samantapaisia kokoelmia.

Matteukselle ja Luukkaalle yhteisessä puheaineistossa Jeesus opettaa Isä meidän -rukouksen. Samassa aineistossa Jeesus kuvaa monien vertausten avulla Jumalan valtakunnan tulemistä. Hän lähettää kaksitoista opetuslastaan viemään hyvää sanomaa Jumalan valtakunnasta. Jeesuksen oikeudenkäynnistä ja Golgatan tapahtumista puhuessaan Evankeliumit Matteuksen ja Luukkaan mukaan seuraavat Markusta.

Markuksen erityisaineisto

Evankeliumi Markuksen mukaan sisältyy melkein sellaisenaan Evankeliumeihin Matteuksen ja Luukkaan mukaan. Markus on yksin kertonut vain pienen tapahtuman Jeesuksen pidättämisen yhteydessä. Kun Jeesus vangitaan, paikalta juoksee pois nuorukainen niin hätäisesti, että hän menettää viittaansa. Monet ovat ymmärtäneet, että tämän Markus kertoo itsestään.

Matteuksen erityisaineisto

Ainoastaan Evankeliumissa Matteuksen mukaan kerrotaan monista Jeesuksen syntymään ja varhaiseen lapsuuteen liittyvästä tapahtumista, muun muassa tietäjistä, jotka saapuvat idästä sekä perheen pakomatkasta Egyptiin. Kun Jeesus alkaa julkisen toimintansa, hän varoittaa rukoilemasta, paastoamasta ja antamasta almuja ja yleensä harjoittamasta hartautta ihmisten tähden ja heidän nähden, koska uskonelämässä ihminen kohtaa Jumalan. Käskyt Jeesus selittää vielä tiukemmin kuin Mooseksen laki.

Monet Jeesuksen pienet kertomukset liittyvät tavalliseen elämään. Kohtaamme nöyrän velallisen, joka osoittautuu armottomaksi velkojen perijäksi, ja tapaamme tasapalkkaa maksavan isännän. Vain viisaat morsiuustyöt pääsevät lampun palaen sisään hääjuhlaan. Isälle ei kelpaa poika, joka kyllä lupaa tehdä työn, mutta jättää sen tekemättä. Se kelpaa, joka suorittaa tehtävänsä, vaikka on aluksi pannut vastaan, mutta ei se, joka ei tee vaikka lupaa. Taivaallinen kuningas palkitsee ne, jotka ovat palvelleet ja auttaneet herraansa, vaikka eivät ole tunnistaneeetkaan tätä hänen läheisissään.

Kolmessa samankaltaisessa evankeliumissa kerrotaan, miten Jeesus kutsuu opetuslapsekseen tullimiehen työpaikaltaan. Markus ja Luukas sanovat hänen nimekseen Leevi, mutta Evankeliumissa Matteuksen mukaan häntä kutsutaan Matteukseksi. Näin piirtyy lukijan mieleen kuva evankelistasta kuten evankeliumissa Markuksen mukaan.

Luukkaan erityisaineisto

Kaikkein tutuimmat Jeesuksen syntymään liittyvät tapahtumat sisältyvät vain evankeliumiin Luukkaan mukaan. Luukas kertoo lastaan odottavista Elisabetista ja Mariasta, seimestä, paimenista, Simeonista, Hannasta ja 12-vuotiaasta Jeesuksesta temppelin juhlilla. Luukkaalla kohtaamme myös sekä laupiaan samarialaisen, että pitaalista parantuneen kiitollisen samarialaisen, tuhlaajapojan, Sakkeuksen ja armahdettuna kuolevan ryövärin ristillä. Kurja Lasarus osoittautuu läheisemmäksi Jumalalle kuin rikas isäntä, ja nöyrä publikaani kelpaa Jumalalle paremmin kuin omahyväinen fariseus. Usein Luukas asettuu näin kertomuksissaan halveksitun ja heikossa asemassa olevan ihmisen puolelle. Paavali esittelee kolossalaisille ystävänsä Luukkaan lääkäriksi. Kun Luukas kertoo, miten Jeesus parantaa sairaita, hän käyttää näissä kohdissa lääkäreille ominaisia sanontoja.

Meidänkin aikanamme askarruttaa kysymys, missä Jumala piilee, kun ihmisten keskuudessa tapahtuu onnettomuuksia. Luukas kertoo Jeesuksen vastauksen: Me olemme kaikki ansainneet kuoleman yhtä hyvin kuin ne, jotka kuolivat, kun torni kaatui Siloassa. Siksi meidän on tehtävä parannus, ettei meidän kävisi samalla tavalla.

Evankeliumikirjojen kirjoittamisaika

Kirjoitukset näyttävät valmistuneen johdonmukaisessa järjestyksessä: Markus, Matteus, Luukas, Apostolien teot. Jos Apostolien teot pyrkivät puolustamaan Paavalia hänen vastustajiensa edessä, kuuluivatpa nämä Rooman virkamiehiin, juutalaisiin tai toisiin kristittyihin, koko sarja olisi valmistunut ennen Paavalin marttyyrikuolemaa 60-luvun alkupuolella. Aikaista ajoitusta voi puolustaa sillä, että ensimmäisen vuosisadan loppupuolella ja toisen vuosisadan alussa laadittuja kirjoituksia on jäänyt Uuden testamentin ulkopuolelle, ja niitä kutsutaan nykyisin Apostolisten isien kirjoituksiksi. Evankeliumista Johanneksen mukaan ilmenee, että se on saanut lopullisen kirjallisen asunsa vasta evankelistan kuoltua korkeassa iässä, ilmeisesti vähän ennen vuotta 100 jKr.

Pyhien kirjoitusten valmistumista voidaan verrata pyhäkön rakentamiseen. Jos muutaman vuosituhannen kuluttua arkeologit tutkisivat Turun tuomiokirkon raunioita ja selvittäisivät, milloin talo oli rakennettu, he voisivat todeta valaistus- ja äänentoistolaitteiden perusteella, että se on 1900-luvulta. Siinä oli kuinkin seurakunta ylistänyt Jumalaa sitä ennen yli 700 vuoden ajan. Hyvä sanoma on kiinteytynyt pyhiksi, muuttumattomiksi kirjoituksiksi vaiheittain kuin vaiheittain valmistuva keskiaikainen katedraali. Lukija joutuu harhaan, jos kirjoituksen syntyajaksi ilmoitetaan vain se, milloin se on jähmettynyt lopulliseen kirjalliseen muotoonsa. Varovaisetkin ajoittajat sanovat Uuden testamentin käsikirjoitusten saaneen nykyisen asunsa noin sadan vuoden kuluessa siitä helluntaista, jota kutsutaan seurakunnan syntymäpäiväksi. Oikeastaan teksti elää vieläkin, sillä vuonna 1992 ilmestyneeseen suomennokseen on lisätty väliotsikoita. Jakeiden väliin on merkitty viittauksia toisiin raamatunkohtiin. Eri käännöksissä ne eroavat toisistaan ja kreikankieliseen Uuteen testamenttiin merkityistä.

Tällainen evankeliumikirjojen aikajärjestys sopii yhteen sen kanssa, että kertomus laajenee vaiheittain. Markus keskittyy Jeesuksen julkiseen toimintaan ja kertoo tapahtumista Jeesuksen kasteelta Jordanilta Golgatalle asti. Evankeliumi Matteuksen mukaan alkaa Jeesuksen sukuluettelolla ja kertoo sen jälkeen, miten Maria odottaa Jeesusta, ja tämä syntyy. Markuksen vanhimmat käsikirjoitukset päättyvät jo naisten käyntiin Jeesuksen tyhjällä haudalla ja enkelin kohtaamiseen, mutta Evankeliumi Matteuksen mukaan jatkaa kertomusta ylösnousseen Jeesuksen ilmestymisillä hänen taivaaseen astumiseensa saakka.

Luukas johtaa Jeesuksen sukuluettelon Aadamista alkaen läpi koko Vanhan testamentin. Hän jatkaa kertomusta pitemmälle kuin muut etenemällä Apostolien teoissa siihen asti, että kirjoituksen lopussa sanoma on saavuttanut keisarikunnan pääkaupungin Rooman. Johannes jatkaa

Ilmestyskirjassa vielä pitemmälle, kun hän kuvaa tappion ja tuhon, jonka Rooma ja muut Jumalan kansan viholliset tulevat kokemaan, ja taivaasta laskeutuvan uuden Jerusalemin loiston.

Raamattu alkaa Jumalan luomistyöstä ja ensimmäisistä ihmisistä paratiisista. Kun Johanneksen Ilmestyskirja on sijoitettu Uuden testamentin ja samalla koko Raamatun viimeiseksi kirjaksi, muodostuu kuva koko ihmiskunnan vaelluksesta kohti Jumalan kaupunkia, uutta Jerusalemia. Siellä tapahtuu viimeinen tuomio, jota toimittamaan Jeesusta odotetaan.

Seitsemäs katsaus 19.11.2017 Tuiran kirkossa

